

literary heritage on the whole. The work aims to outline the main trends in this question's investigation and possible approaches to systematic analysis.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грейсон Дж. Французский связной: Набоков и Альфред де Мюссе // В.В.Набоков: pro et contra. Том 2 / Сост. Б.В.Аверин. – СПб.: РХГИ, 2001. – С. 387-435.
2. Набоков В.В. Искусство перевода // Набоков В.В. лекции по русской литературе / Пер. с англ.; предисловие И.Толстого. – М.: Изд-во Независимая Газета, 1998. – С. 389-397.
3. Набоков В. Франц Кафка. «Превращение» // Набоков В. Лекции по зарубежной литературе / Пер. с англ. под ред. Харитоновой В.А. – М.: Изд-во Независимая Газета, 2000. – С. 325-364.
4. Костенко А.Н. В.В.Набоков и его перевод повести Л.Кэрролла «Алиса в Стране Чудес» // Нова філологія. – Запоріжжя: ЗДУ, 2002. - №4(15). – С. 225-231.
5. Kimmel L. Nabokov as Translator. An examination of his changing doctrine of translation // <http://www.geocities.com/Athens/3682/nabokov2.html>.
6. Nabokov V. Strong Opinions. – N.Y.; Toronto: McGraw-Hill Book Company, 1990. – 335 p.
7. Бессонова А.С., Викторovich В.А. Набоков – інтерпретатор «Евгения Онегина» // А.С.Пушкин и В.В.Набоков: Сб.докладов междунар.конф. 15-18 апреля 1999. – СПб.: «Дорн», 1999. – С. 279-289.
8. Ронен О. Пути Шкловского в «Путеводителе по Берлину» // Звезда. – 1999. - №4. – С. 164-172.
9. Якобсон Р. Заметки на полях «Евгения Онегина» // Якобсон Р. Работы по поэтике: Переводы. – М.: Прогресс, 1987. – С. 219-224.
10. Шульпяков Г. Точная рифма к «Онегину» // Новый мир. – 1999. - №11. – С. 227-231.

ВІДТВОРЕННЯ АВТОРСЬКОГО МЕТАФОРИЧНОГО КОНЦЕПТОПРОСТОРУ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ „ПІСНІ ПРО ГАЙАВАТУ” Г.У. ЛОНГФЕЛЛО

Я.В. Кривонос

У статті розглянуто українські переклади „Пісні про Гайавату” Г.У. Лонгфелло з точки зору еквівалентності відтворення їх метафоричної образності на концептуальному рівні.

Дослідження метафоричного концептопростору художнього твору допомагає не лише прослідкувати динаміку розгортання художнього образу та текстових концептів твору в цілому, але й зробити важливі висновки про особливості світосприйняття та асоціативно-образного мислення автора твору, і, таким чином, поглибити психолінгвістичні аспекти текстової інтерпретації. Оскільки основною особливістю художнього перекладу є необхідність відтворення у перекладі, нарівні зі смисловими, також і формальних текстових елементів, особливого значення набуває відтворення художніх образів, що будуються на основі образного значення окремих слів та асоціативності мислення, яка виявляється, головним чином, у метафорично-образній системі художнього твору.

В рамках нашої роботи плануємо дослідити відтворення метафоричної образності поеми Г.У. Лонгфелло українськими перекладачами О.Олесем, О.Соловей, К.Шмиговським. Як метод дослідження у роботі використано концептуальний аналіз у поєднанні з теорією інтеракції, метод системного аналізу, елементи кількісного аналізу. Актуальність роботи визначається новизною задіяного апарату лінгвістичного аналізу метафори на концептуальному рівні та спробою поєднати положення перекладознавства і концептуального аналізу для дослідження перекладацьких трансформацій метафори на концептуальному рівні.

Характерними особливостями подання денотативної інформації у перекладі О.Олеся є рознесення авторського смислу (розбиття його на окремі смислові фрагменти, розташовані в різних строфах), опущення одного з компонентів оригінальних власних назв, що часто вживаються в оригіналі (типу *robin, the Opechee; bluebird, the Owaissa* тощо), тоді як переклади К.Шмиговського, і особливо О.Соловей, структурно є значно ближчими до тексту оригіналу. У перекладах К.Шмиговського та О.Олеся, крім того, відзначаємо деформації загального стилістично-емотивного тону

оповіді, наприклад: *like a miserable woman* (2, 22) – *наче баба та нікчемна* (О.Олесь); *немов столітня баба* (К.Шмиговський); *стара безсила жінка* (О.Соловей); *cowardly old woman* (2, 22) – *баба полохлива* (О.Олесь); *сліпа столітня баба* (К.Шмиговський); *боязка й ляклива жінка* (О.Соловей). Важливою особливістю перекладу О.Соловей є чітке структурне та семантичне відтворення паралелізмів тексту оригіналу (найслабше відтворених у перекладі О.Олесь), наприклад: *lurid seemed the sky above him, lurid seemed the earth beneath him* (2, 42) – *угорі – зловісне небо, унизу – земля зловісна* (О.Соловей); *синє небо, довга стежка – все здавалося зловісним* (К.Шмиговський); *хмурим ліс йому здавався* (О.Олесь).

Порівняльний концептуальний аналіз метафор поеми та її українських перекладів нами здійснено в рамках концептуальних полів „Світ людини” та „Фізичний світ” [1, 187]. В оригіналі поеми найчастіше піддаються метафоризації концепти інтелектуальної та емотивно-почуттєвої сфери людини (за корелятами КОНТЕЙНЕР, ФІЗИЧНЕ ТІЛО, РЕЧОВИНА – *deep emotion* (2, 109), *breathed his sorrow* (2, 129)). В рамках концептуального поля „Фізичний світ” відзначаємо інтенсивну метафоризацію концепту *sky / heaven* (переважає корелят ФІЗИЧНЕ ТІЛО, зокрема, за ознаками матеріальності та руйнування внутрішньої структури, що відображає наївні міфологічні уявлення первісних племен – *grasping heaven* (2, 140), *cracked the sky* (2, 152) *sun burned the sky* (2, 208)). Характерним для підкласу „Світ природи” в оригіналі поеми є яскраво виражений метафоричний антропоморфізм, зокрема, рослинного світу (*melancholy forest* (2, 189), *fir-trees sighing* (2, 145), *plants rejoicing* (2, 195)), тварин (конвенційне наділення мовними здібностями та приписування дій, обумовлених соціальною культурою – *hippoorwill complaining* (2, 57), *bees singing* (2, 201), *sturgeon with his war-paint* (2, 79)); а також природних речовин, таких як *smoke/ mist/ fog*, або *water* (*smoke crowded* (2, 180), *smile the waters* (2, 110)). Такі ж об’єкти природи, як *sun/ moon/ star* частіше метафоризуються в рамках гіперонімічного кореляту ЖИВА ІСТОТА на основі наявності відчуттів та органів чуття (*moon stared at him* (2, 88), *sun that listens* (2, 140)), маємо також значний відсоток антропоморфних метафор (*fiery war-trail [of sun]* (2, 85), *sun benignant* (2, 104)). Метафоричний корелят КОНТЕЙНЕР найчастіше використовується щодо концептів *silence* та *darkness/ twilight/ shadow*, однак темрява, крім цього, часто сприймається автором як речовина або артефакт, зокрема, цікавим є метафоричне порівняння темряви з одягом (*robed with darkness as a garment* (2, 129), *[with darkness clothed]* (2, 130)).

Отже, важливим для нашого дослідження є висновок про антропоморфне сприйняття автором природного світу та, відповідно, „матеріалізацію” абстрактних понять (почуття, емоції, фізичні стани) за допомогою метафоричних корелятивів КОНТЕЙНЕР, ФІЗИЧНЕ ТІЛО, АРТЕФАКТ, ОБ’ЄКТ ПРИРОДИ.

В українських перекладах поеми спостерігаємо зменшення частки антропоморфних метафор концептуального поля „Фізичний світ” – як за рахунок опущення метафор, так і внаслідок міжмовної семантичної асиметрії, коли конотації мови перекладу позбавлені антропометричного компоненту (наприклад, при перекладі метафори *departed affliction* (2, 148)). Крім того, у перекладах дещо зменшується відсоток метафор з корелятом КОНТЕЙНЕР за рахунок частого їх опущення через відмінності граматичного узусу мов оригіналу та перекладу. Загалом, маємо 61 метафору, опущену або демеафоризовану усіма перекладачами. Ці випадки можна поділити на повне опущення метафор; спрощення метафоричного виразу до референта метафори оригіналу, демеафоризацію виразу (*danced the leaves* (2, 169) – *зняв... листя* (1, 165); *завертів круг себе листя* (2, 169); *збив... листя* (3, 114)). На нашу думку, подібна одноставність свідчить про об’єктивні передумови неможливості відтворення окремих метафор оригіналу у поетичному перекладі – як суто мовні (пожертва метафорою задля відтворення фактологічної інформації згідно з вимогами рими та ритміки), так і екстралінгвістичні (наприклад, підсвідоме відчуження від невластивої мови перекладу конвенційної метафоричної конотації оригіналу).

Прикладом дії об'єктивних факторів при відтворенні метафоричної образності оригіналу можуть бути і 59 метафор оригіналу, що їх усі перекладачі відтворили за допомогою еквіваленту на рівні семантики та/або концептуальної структури – наприклад, базова концептуальна метафоризація об'єктів/явищ природи за антропоморфною основою **мовні здібності / здатність до комунікації / почуття, емоції** (*rivulet talking* (2, 57) – **струмочок** подавав голос (1, 53); **струмочок** вів розмову (2, 57), **потічок** переказував (3, 34); *melancholy fir-trees sighing* (2, 145) – **засмучені смереки**, **утішаючи зітханням** (1, 140), **засмучені смереки** зітхали (2, 145), **запечатлені ялиці** співчутливо зітхають (3, 96)); метафоричне сприйняття неба як матеріального об'єкта: *sun burned the sky* (2, 208) – **вогнем** палало **небо** (1, 203), **небо** палало (2, 203), **сонце** запалило **небо** (3, 143); *broke the sky* (2, 153) – **полетіли з неба** скалки (1, 148), **на тріски** розбила **небо** (2, 153), **на скалки** **блакить** розприсла (3, 102). Більшість антропоморфних метафор, зосереджених на соціальній діяльності людини, також відтворені усіма перекладачами за допомогою еквівалентного образу: *surgeon in his armour* (2, 76) – [**Мише-Нама**] в броню закутий (1, 71), [**Мише-Нама**] в бойовій зброї (2, 78), [**осетер**] бойовий у нього вряяд (3, 47); *words do not smite like war-cubs* (2, 90) – **слово** – це не зброя (1, 85), **словом** не вразиш, як томагавком (2, 90), б'є топір дошкульніш **слова** (2, 84).

Необхідно також зупинитися на метафорах, адекватно перекладених за умови часткової образної заміни – маємо 25 прикладів метафор, відтворених усіма трьома перекладачами за допомогою різних образів: *sinks the sun* (2, 47) – **сонце** **опускається** (1, 45), **сонце** **тоне** (2, 27), **порина** **сонце** (3, 27); *fog goes* (2, 23) – **туман** **блукає** (1, 19), **туман** **проходив** (2, 24); **тумани** **втечуть** (3, 10) (використано різні компоненти семантики англійського дієслова руху); *fell a drowsiness* (2, 176) – **поринув у дримоту** (1, 172), **підтяла його дримота** (2, 176), **обняла його дримота** (3, 121); *star with fiery tresses* (2, 43) – **зірка** **іскрометна** (1, 39), **коси** **Ішкуди** (2, 43), **комета** **розпустила хвіст** (3, 24) (залучення додаткових суб'єктивних конотацій або звернення до конвенційної метафорики мови перекладу). Наведені приклади свідчать про важливу роль концептуального аналізу метафори при перекладі, адже метафора перекладу, що є повним семантичним еквівалентом метафори оригіналу, може мати іншу концептуальну структуру, і внаслідок цього викликати у реципієнта інші асоціації, наприклад: *arrow stung* (38) – **стріла** укусила (1, 34), **в'ялась стріла** (2, 38), **стрілка-пірка** **вжалила** (3, 21); *owls laughing* (36) – **сова** **захлинулась** (1, 31), **сов** **регит** (2, 36), **совиний репет** (3, 19); *night descended* (129) – **нічка** **облягла** (1, 125), **ніч** **упала** (2, 129), **ніч** **сховала у нітьму** (3, 85) (використано різні конотати оригінального образу, різною мірою наближені до нього на концептуальному рівні).

Якщо розглядати відтворення метафоричності тексту оригіналу з точки зору векторів метапоетичного письма [2], то в перекладі О.Соловей помічаємо елементи необуквалістичного, онтологічного перекладацького проекту, зокрема, детальне відтворення образної структури оригіналу, що нерідко призводить до введення до тексту перекладу метафор, структурно та семантично більш звичних для мови оригіналу (*впало сяйво* (3, 138); *висли пахоці* (3, 129); *тінями м'якими* (3, 112); *відкрите серце* (3, 94); *проміння... киди* (3, 79); *сильних вітів* (3, 43) тощо).

Загалом, переклад О. Соловей вважаємо таким, у якому якнайточніше з розглянутих варіантів перекладу відтворено оригінальний авторський метафоричний концептопростір. Якщо розглядати трансформації, що їх зазнала концептуальна структура метафор оригіналу, то у перекладі О.Соловей збережено 366 з 537 метафор оригіналу, тоді як у К.Шмиговського – 309, а в О.Олеся – лише 296. Варіант перекладу О.Соловей містить також і найбільшу кількість прикладів повного перекладу метафор – 180 (167 у К.Шмиговського та 165 – в О.Олеся). Значно менша частотність деметафоризації та опущення у перекладі О.Соловей свідчить про увагу перекладачки до образної структури оригіналу та усвідомлення смислового та емоційного навантаження, яке несе в собі навіть поодинокі метафори оригіналу у контексті його концептуальної структури.

У перекладі О.Соловей маємо найбільше випадків повного чи семантично еквівалентного перекладу метафори там, де інші перекладачі вдалися до опущення чи демегафоризації: *with deep emotion* (2, 109) – з **чуттям** глибоким (3, 71); *moon dying* (140) – змарнілий **місяць** (3, 92); *sun set the clouds on fire* (2, 208) – **сонце розлило вогонь на хмарі** (3, 143) тощо. Окремо виділяємо приклади адекватного відтворення образних метафор оригіналу, що належать до його базових концептуальних метафор: *sun, that listens* (2, 140) – **вухате сонце** (3, 92) (опущення в О.Олеся, **яскравий промінь сонця** у К.Шмиговського); *the lightning with his war-cub* (2, 171) – [**блискавка**] **шморгне цінком палючим** (3, 116) (**блискавиця... своїм ударом** (1, 167); **блискавка розбила вхід** (2, 171)). Перекладачка також є значно уважнішою до семантичних особливостей метафор оригіналу: *smoke crowded* (2, 180) – **кільця диму товпились** (3, 125) (**дим коливався** (1, 176), опущення в О.Олеся); *river leaped* (2, 14) – **річка плигнула** (3, 4) (**побігли ріки** (1, 10), **тремтіла річка** (2,14)); *smoke beckons* (2, 189) – **кивають кільця диму** (3, 129) (**димок в'ється** (1, 186), **кружляє дим** (2, 190)).

Крім того, відзначаємо у перекладі О.Соловей найменший вплив конвенційної метафорики мови перекладу, що іноді призводить до суб'єктивного переосмислення чи розширення образу, наприклад: *fell dusk* (2, 206) – **хилився день у надвечір'я** (3, 141); *in the moonlight* (2, 32) – **сріблястими нитками, зачепившись... місячний хитався промінь** (3, 16); *sunshine fell in little patches* (2, 163) – **променя дрібні уламки золотим сліпучим зерням падали** (3, 119); *moon looked at them* (2, 104) – **промінь місячний крався** (3, 67); *sun dropped from the heaven* (2, 38) – **сонце, послизнувшись на крутому небосводі** (3, 35).

У перекладах К.Шмиговського та О.Олеся демегафоризовано приблизно по однаковій кількості метафор оригіналу, натомість О.Олеся значно частіше вдається до опущення (161 приклад порівняно з 142 у К.Шмиговського). Загалом, К.Шмиговський приділяє більшу увагу семантиці метафори, та частіше розширює образ оригіналу, наприклад: *filled with awe* (2, 43) – **повний подиву й пошани** (1, 39); *hate is shadow* (2, 104) – **гостра нерусть** – **темні міні** (1, 99); *dreamy waters* (2, 159) – **примхливі хвилі, навіваючи дрімому** (1, 154); *drowsy sunshine* (2, 27) – **в соннім царстві сніва сонця** (1, 23). Однак необхідно зауважити, що таке розширення образу ґрунтується переважно на переосмисленні його семантичних компонентів творчою уявою перекладача, тоді як в О.Олеся розширення образу вважаємо обумовленим швидше конвенційною метафорикую та фразеологією мови перекладу: *songs full of sadness* (2, 64) – **пісень... повних смутку-туги** (2, 64); *heart leaped within him* (2, 58) – **серце билось і рвалось** (2, 59); *my heart sings* (2, 110) – **тріпоче серце і співає** (2, 110); *Falls calling* (2, 97) – **гриміли-гомоніли водоспаду** (2, 98); *full of wrath* (2, 160) – **розпалився лютим гнівом** (2, 160).

У перекладі К.Шмиговського маємо 32 метафори, відтворених за допомогою повного перекладу чи незначної трансформації образу там, де О.Соловей та О.Олеся вдалися до опущення чи метафоризації (в О.Олеся маємо 27 таких прикладів). Однак серед цих метафор не знаходимо яскравих авторських метафор типу антропоморфних, за винятком метафори *sunbeams shot their spears* (2, 206), яку лише О.Олеся зумів блискуче відтворити у перекладі – **пускало сонце стріли** (2, 206), або ж аналогічного досягнення К.Шмиговського: *sun looked upon them* (2, 104) – **сонце дивилось** (1, 99) (в О.Соловей – **промінь пробивався проміж листям** (3, 67); у О.Олеся – опущення). Цікавих прикладів одноосібного еквівалентного відтворення метафоричних асоціацій семантики оригіналу також маємо небагато: у К.Шмиговського – *broken are the spells* (2, 119) – **розбито чари** (1, 114) (решта перекладачів трансформують образ під впливом конвенційної метафори мови перекладу, вживаючи дієслово **розв'язати**); *star melts* (2, 115) – **зоря тане** (1, 110); *bursting heart* (2, 190) – **серце вибухнуло** (1, 186) (у решти перекладачів – опущення). В О.Олеся ще менше елементів буквалістичної інтерпретації метафоричного образу оригіналу: *darkness fell* (185) – **нітьма впала** (2, 185); *fire was dying* (193) – **вмирав огонь поволі** (2, 193) (у К.Шмиговського та О.Соловей маємо демегафоризацію);

sunbeams rushed (206) – *сонце вривалось* (2, 206) (опущення метафори іншими перекладачами). Натомість К.Шмиговський опускає, деметафоризує або ж піддає значним трансформаціям такі яскраві та важливі в концептуальному аспекті метафори оригіналу, як *doorways of the heaven* (2, 19), *insects with war-cry* (2, 175), *mosquito sang his war-song* (2, 88), *sunbeams searched each thicket* (2, 206), *night shook off the daylight* (2, 182), *hungry was the sky* (2, 187), *earth was famished* (2, 187), *[darkness] sacred mantle* (2, 130); О.Олесь опускає або деметафоризує вирази *rivers shouted* (2, 23), *streamlets laughed* (2, 189), *sturgeon with all his war-paint* (2, 79), *brook ceased to murmur* (2, 63), *moon from his ambush* (2, 84), *footsteps of the thunder* (2, 171), *red eyes of the lightning* (2, 171), *hungry stars* (2, 187) тощо. У перекладі О.Олеся, на нашу думку, переважає орієнтація на літературну традицію мови перекладу (*breathed his sorrow* (2, 29) – *вилівав свої страждання* (2, 29), *blood leap to meet thee* (2, 110) – *лину я всім серцем* (2, 110), *blazed and flared horizon* (2, 58) – *сяв-горів обрії* (2, 59), *breath of air* (2, 185) – *подих холоду-морозу* (2, 185), *night broad* (2, 129) – *ніч німа* (2, 129) тощо), тоді як К.Шмиговський більше зважає на семантику мови перекладу, надаючи пріоритетність смисловій точності перед метафоричною образністю, також активно залучаючи конвенційні метафоричні вирази: *heart was sad* (2, 23) – *серце сповнювалось смутком* (1, 19), *sent death* (2, 93) – *смерть сіяв* (1, 88), *melted souls* (2, 63) – *зворушував душі* (1, 58), *hair streamed* (2, 25) – *чуприна тяглася* (1, 21), *cloudy tresses* (2, 43) – *волосся буйне* (1, 39), *fell the sunshine in little patches* (2, 202) – *впали зайчики з проміння* (1, 199), *moon dying* (2, 140) – *місяця серпик* (1, 135).

Отже, розглянувши відтворення метафор поеми Г.У. Лонгфелло „Пісня про Гайавату” в українських перекладах, робимо висновок про такі його особливості:

1) О.Соловей – найбільша увага до метафори оригіналу; детальне відтворення конотацій та асоціацій, тонке відчуття семантичних та концептуальних аспектів метафоричних виразів оригіналу; відчутний вплив мови оригіналу; елементи необуквалізму у поєднанні з індивідуальним образним баченням та розширенням, „оживленням” образів оригіналу;

2) К.Шмиговський – стратегія перекладача базується на точнішому відтворенні смислового боку оригіналу шляхом вживання конвенційних виразів мови перекладу чи деметафоризації; уникає „оживлення” образу в мові перекладу чи порушення традиційних конотацій/ асоціацій мови перекладу;

3) О.Олесь – відчутний вплив літературної традиції мови перекладу; найбільша кількість випадків опущення метафори або трансформації метафоричного образу оригіналу внаслідок звернення до конвенційних метафор мови перекладу там, де інші перекладачі на практиці доводять можливість точнішого відтворення метафори оригіналу.

Таким чином, вищий ступінь еквівалентності відтворення авторського метафоричного концептопростору в перекладі О.Соловей підтверджує тезу про можливість максимального наближення до концептуальної структури оригінальної метафоричної системи навіть в умовах поетичного перекладу. Водночас, наявність значної кількості метафор, що не піддалися відтворенню в жодному з перекладів, або ж були адекватно відтворені у всіх перекладах, а також індивідуальні відхилення усіх перекладачів від образної структури оригіналу, ілюструють вплив об'єктивних мовних факторів та окреслюють межі перекладацької інтерпретації.

SUMMARY

The article deals with metaphor interpretation equivalence on conceptual level in Ukrainian translations of H.W. Longfellow's "Song of Hiawatha".

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Колесник Д.М. Принципи стратифікації концептуальних референтів // Гуманітарний вісник. Серія: іноземна філологія. Число 4. – Черкаси: ЧПІ, 2000. – С. 184-190.

2. Коломієць Л.В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу. – К.: ВПЦ Київськ. ун-ту, 2004. – 592 с.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Г.У. Лонгфелло. Пісня про Гайавату (пер. К.Шмиговського). – К.: Держ.вид-во худ.літератури, 1957. – 216 с.
2. Г.У. Лонгфелло. Пісня про Гайавату (пер. О.Олеся). – К.: Веселка, 1999. – 224 с.
3. Г.У. Лонгфелло. Пісня про Гайавату (пер. О.Соловей). – Сейнт-Пол, Міннесота, 1960. – 140 с.

ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ У МІЖМОВНИХ СТУДІЯХ І АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ

О.Ф. Мочар

У статті розглядаються особливості вираження універсального і національного у мовній картині світу на основі дослідження фразеологічних виразів з лексемою “dog” / “пес”, “собака” в англійській та українській мовах. Маючи спільне денотативне значення, конотативне й індивідуально-оцінювальне значення виразів, що вивчаються, може відрізнятися від людини до людини, від суспільства до суспільства, від здебільшого негативного забарвлення в українській мові, з одного боку, до цілком стриманого чи, навіть, ніжно-емоційного ставлення в англійській мові.

Навчання перекладу означає розвиток перекладацької компетенції і виконує загальнолінгвістичні і загальноосвітні функції. У процесі перекладу здійснюється не тільки діалог мов, але й культур, які визначають специфіку організації мислення різних мовних колективів. З огляду на це, вивчення суто національного та універсального в мовах і культурах заслуговує на особливо пильну увагу як необхідна передумова ефективної міжкультурної комунікації й оптимізації процесу перекладу.

Саме тому зіставний аспект у дослідженні передачі конкретних концептів, а відтак і кореляції відповідних лексем у різних мовах є, безумовно, важливим у теоретичному і практичному планах, зокрема при вивченні лінгвокраїнознавства й навчанні перекладу, позаяк особливості мислення, пізнання й освоєння людиною світу й самої себе, усвідомлення свого місця в ньому і характерних рис власної поведінки відображається певним чином у лексичному складі кожної мови [1;2].

У дослідженні виходимо з того, що конкретна національна мовна картина світу закодувала у понятті й лексемі, пов'язаній з ним, не тільки денотативний компонент, але й конотативний, стилістично-прагматичний компонент, що до певної міри віддзеркалює ставлення народу, певних груп й конкретної особи до цього, стереотип національної й індивідуальної поведінки [3;4;5;6].

Зважаючи на те, що конотації слів відбивають найяскравіші національно-мовні особливості лексики, цей аспект має розглядатись як самостійний параметр міжмовного семантичного зіставлення. У багатьох працях з контрастивістики конотативний аспект мовних одиниць так чи інакше висвітлюється; але тут лишається ще чимало питань, пов'язаних як з визначенням природи цього явища, так і з методикою його зіставного аналізу [7, 34] і розробкою рекомендацій для перекладачів [8, 559].

Метою дослідження є виявлення міжмовної тотожності і певних відмінностей за допомогою зіставно-контрастивного методу на базі лексеми “dog” / “пес”, “собака”, її похідних, фразеологічних висловів та ідіом з нею і вивчення можливостей їх передачі при перекладі з англійської мови на українську. “У них живе і дихає, сумує і радіє жива душа народу, органічно поєднується його історія і сучасність” [9, 14].

Вибір об'єкту дослідження зумовлений тим, що лексична конотація як параметр міжмовного зіставлення є недостатньо вивченою, а серед різноманіття